

Voorstel aan het dagelijks bestuur

datum DB 27 juni 2023
agendapunt 12
openbaar Ja, legger/beheerregister/staat van werken
openbaar vanaf 27 juni 2023
steller/cluster Ank Kanen / Kaders en Ontwikkeling
datum DT -
datum PHO 12 juni 2023
portefeuille(s) Arnold Jansen
bijlage(n) 1. Projectopdracht Herinrichting Gansbeek/Paterslossing (P150001)
2. 13e kredietverlening 2023
zaaknr. 2020-Z9701
documentnr. WLDOC-2066690340-29755

Onderwerp

Herinrichting Gansbeek/Paterslossing; 13e kredietverlening 2023

Voorstel

1. de projectopdracht Herinrichting Gansbeek/Paterslossing (P150001) vaststellen;
2. de verkenningsfase en planuitwerkingsfase opstarten en hiervoor een voorbereidingskrediet van € 525.000 beschikbaar stellen; 13e kredietverlening 2023.

Relatie met Bestuursprogramma 2023-2027

Met het project wordt uitvoering gegeven aan de kernopgaven Waterkwaliteit en ecologie en Klimaatadaptatie. Hierbij wordt aangesloten bij de volgende uitgangspunten zoals genoemd in het bestuursprogramma 2023-2027:

- In de komende bestuursperiode leveren we een maximale inspanning om de voorgenomen maatregelen in de waterketen en het watersysteem uit te voeren. Effectgericht denken staat daarbij voorop.
- Bij beekherstel kijken we naar de lokale opgaven. We werken gebiedsgericht en leveren lokaal maatwerk.
- Bij de inrichting van de openbare ruimte en tijdens de realisatie van het beekherstel (stuwen, beekdalbrede aanpak e.d.) houdt het waterschap zoveel mogelijk rekening met de actuele uitdagingen in het waterbeheer als gevolg van de klimaatverandering.

Bestuurlijke samenvatting

De Gansbeek en Paterslossing ontspringen in het gebied ten Noordoosten van Reuver. De zone langs de Rijksgrens vormt het brongebied. Hier kwelt water op uit het aangrenzende hoger gelegen Maasterras in Duitsland. Het grondgebruik in deze zone is wat extensiever en de verkaveling is kleiner dan in de rest van het stroomgebied van de Gansbeek. Het grondgebruik in de rest van het stroomgebied bestaat grotendeels uit kassen en boomkwekerijen.

De Gansbeek bovenstrooms van de Reuverweg, de Oude Paterslossing en de Paterslossing hebben de uitstraling van een landbouwsloot. Op plekken staat laanbeplanting langs de beek, die in beperkte mate voor beschaduwing van de beek zorgt. Dit geldt ook voor de overige (zij)watergangen in het stroomgebied van de Gansbeek, waaronder de bovenloop van de Gansbeek zelf.

Benedenstrooms van de Reuverweg ligt de Gansbeek in een smalle, diepe geul langs de weg, die sterk is begroeid met bomen en struiken. Verder benedenstrooms tot aan de instroom in de Schelkensbeek is er sprake van een zeer diep ingesneden, niet al te breed beekdal. De beek slingert hier door en over een bodem van grof grind / kleine keien. De beek heeft hier een natuurlijke uitstraling.

De inrichting van de Gansbeek bovenstrooms van de Reuverweg, de Oude Paterslossing en de Paterslossing voldoen niet aan de KRW-doelstellingen en de functie Natuurbeek. Dit is dan ook aanleiding om de Gansbeek bovenstrooms van de Reuverweg, de Oude Paterslossing en de Paterslossing her in te richten.

Het herinrichtingsgebied ligt in het projectgebied van de Gebiedspilot Schelkensbeek fase 2. Vanwege de wateroverlast van juni 2016 en andere ervaringen met wateroverlast in de streek heeft WL de Schelkensbeek opgenomen als pilot in het project 'water in balans'. Het waterschap heeft in 2018 op basis van hydrologische modelstudie en overleggen met de streek knelpunten in beeld gebracht en een maatregelenpakket opgesteld. Het maatregelenpakket is onderverdeeld in de maatregelen Krommerhoekerweg (uitgevoerd juni 2019), fase 1 maatregelen (uitgevoerd voorjaar 2021) en fase 2 maatregelen (uitgevoerd voorjaar/zomer 2022, afronding eind 2022/begin 2023). Hiermee is het watersysteem van de Schelkensbeek klimaatrobuuster gemaakt en is de watervoerlast verminderd. Bij de herinrichting wordt rekening gehouden met de doelstellingen van de gebiedspilot Schelkensbeek.

Eind mei 2023 zijn de eerste stukken officieel bekendgemaakt voor de planvorming rond de Delta Rhine Corridor. Dat is een grote leidingenstrook van Rotterdam naar Chemelot en Venlo, 260 km lang en 70 m breed. Het beoogd leidingtracé loopt door het zoekgebied van de projectbegrenzing. Bij het project moet rekening worden gehouden met deze ontwikkeling.

Beoogd effect

Het beoogd effect is systeemherstel van het KRW-waterlichaam Schelkensbeek. Hiertoe wordt de Gansbeek vanaf Reuverweg tot aan de instroom Belfelderbroekbeek natuurlijk ingericht. De Oude Paterslossing en de Paterslossing tussen de Oude Paterslossing en de Polderweg worden ingericht als bronlopen.

Bij de herinrichting wordt met name ingezet op ruimte creëren voor beschaduwing/ aanleggen van bosstroken langs de beek en het vasthouden van water. Er is sprake van een ecologisch gezond en klimaatrobuust watersysteem.

Er wordt, met inachtneming van de droogleggingsnormen, zo veel mogelijk water in het gebied geconserveerd. Hiertoe worden, waar mogelijk, waterpeilen verhoogd tot aan de droogleggingsnorm.

De Gansbeek heeft de functie natuurbek gekregen, omdat in de bovenloop ecologisch waardevolle bronnen liggen. Het is echter een gegraven loop om bovenliggend bronmoeras te ontwateren. Vanwege het intensieve landbouwkundig gebruik in de omgeving, moet de afvoer van piekbuien, overeenkomstig de doelstellingen van de gebiedspilot Schelkensbeek, behouden blijven. Herinrichting mag niet leiden tot toename van wateroverlast in het kassengebied.

Duurzaamheid

De duurzaamheid van het project is beschouwd aan de hand van de 5R-handleiding die op 18 maart 2023 door DB is vastgesteld. Deze beschouwing is opgenomen in de projectopdracht (zie bijlage 4). Op de volgende manier wordt in het project invulling gegeven aan duurzaamheid:

- Bij de herinrichting wordt gestreefd naar realisatie van een onderhoudsarme beek. Bij het ontwerp van de beek wordt hiervoor gestreefd naar een hoge mate van beschaduwing en wordt uitgegaan van een begroeid profiel. Dit vergroot enerzijds de biodiversiteit en beperkt anderzijds de intensiteit van beheer en onderhoud (Rewild en Reduce).
- Bij beekherstel worden bomen en struweel aangeplant en wordt grasland gerealiseerd. Dit draagt bij aan de compensatie van uitstoot van broeikasgassen (Reduce).
- Bij de planuitwerking dient aandacht besteed te worden aan circulariteit en beperking van grondstofgebruik (Reduce, Redesign en Reuse).
- Bij de aanbesteding dient het duurzaamheidsaspect meegenomen te worden zodat aannemers ideeën kunnen aandragen of oplossingen om bepaalde zaken duurzamer of innovatief te kunnen uitvoeren. Hierbij wordt o.a. gestreefd naar reductie CO₂-uitstoot (bijv. door inzet elektrisch materieel) en toepassing van circulaire en milieu-neutrale producten (Reduce, Redesign en Reuse).

Argumenten

Het voorstel valt onder het Bestuursprogramma 2023-2027, programma Klimaatadaptie regionaal systeem uit de begroting en is opgenomen in het Waterbeheerprogramma 2022-2027, thema's Waterkwaliteit & Ecologie en Klimaatadaptatie.

Met de herinrichting wordt:

1. invulling gegeven aan de Kader Richtlijn Water (KRW);
2. de beek klimaatrobuust ingericht zodat wordt voldaan aan de normering voor regionale overlast conform het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) en het gewenste grond- en oppervlaktewater regime (GGOR).

Integriteitsaspecten

Niet van toepassing

Risico's

1. *Beschikbaarheid van grond beperkt de inrichtingsmogelijkheden.*

Langs een groot deel van het traject zijn de percelen langs de beek nog in particulier eigendom. Deze gronden zijn hoofdzakelijk in agrarisch gebruik. Het niet kunnen verwerven van grond langs de beek is van invloed op de herinrichtingsmogelijkheden. Om dit risico te beperken wordt zo snel mogelijk

gestart met aankoop van gronden. Bovendien wordt bij de uitwerking van het inrichtingsplan rekening gehouden met de beschikbaarheid van gronden.

2. Weerstand omwonenden en terreineigenaren tegen weer een project in het gebied.

Voor de omgeving kan het vreemd overkomen dat binnen enkele jaren na de gebiedspilot nu een beekherstelproject in het gebied wordt uitgevoerd. Dit kan tot weerstand in de omgeving leiden. Bij de externe communicatie dient hier rekening mee worden gehouden, waarbij wordt toegelicht waarom hiervoor is gekozen en wat het verschil is tussen de projecten.

Consequenties Informatievoorziening

Alle correspondentie, documenten en publicaties worden in het zaakstelsel opgeslagen zodat wordt voldaan aan de bewaar- en vernietigingstermijnen.

In lijn met aanbeveling 1 uit het rapport 'Voorbereidend onderzoek voor de audit beekherstel' wordt in de verkenningsfase de kwantitatieve monitoring opgestart, met aandacht voor de aanwezige belangen en het gebruik.

Financiële consequenties

De kosten voor de onderzoeks-, verkennings- en planuitwerkingsfase van het project worden geraamd op € 525.000, waarvoor thans voorbereidingskrediet wordt aangevraagd. Deze kosten zijn onder te verdelen in:

- Verkenningsfase € 90.000
- Planuitwerkingsfase € 435.000, bestaande uit:
 - Adviesbureau € 60.500
 - Onderzoeken € 121.000
 - Grondverwerving € 105.000
 - Geactiveerde personeelskosten € 148.500

In de projectopdracht is een meer gedetailleerdere kostenspecificatie opgenomen.

Op basis van de huidige inzichten wordt ervan uitgegaan dat de totale projectkosten € 1.625.000 bedragen, waarvan € 1.100.000 voor de realisatiefase en nazorg. In de planuitwerkingsfase worden de uitvoeringskosten meer concreet. Zodra de plannen zijn uitgewerkt leggen we u een uitgewerkt projectbesluit voor, inclusief de kredietverlening voor de uitvoeringskosten en gevolgen voor beheer- en onderhoudskosten.

Planning:

In 2023 wordt de verkenningsfase opgestart. Deze wordt in de loop van 2024 afgerond, waarna de planuitwerkingsfase wordt opgestart. In 2025 wordt de planuitwerking afgerond en aansluitend de aanbesteding doorlopen.

Inkomsten:

Er zijn geen inkomsten.

Ontwikkeling raamkrediet programma klimaatadaptatie regionaal systeem 2023

Bij vaststelling van de begroting 2023 heeft het algemeen bestuur een raamkrediet van € 33.000.000 beschikbaar gesteld om binnen het programma Klimaatadaptatie regionaal systeem investeringsprojecten te starten. Dit is de maximale ruimte die het dagelijks bestuur heeft om in 2023 kredieten per individueel project beschikbaar te stellen binnen dit programma. De herinrichting Gansbeek-Paterslossing bovenloop is opgenomen in de begroting 2023.

Het saldo van het raamkrediet is op dit moment € 17.614.500 (tot en met 12^e kredietverlening). Na beschikbaarstelling van het investeringskrediet op grond van dit voorstel resteert een saldo van € 17.089.500.

De herinrichting Gansbeek Paterslossing is opgenomen in de begroting 2023, echter met een ander kasritme. Er wordt verwacht dat dit binnen het totale investeringsprogramma wordt opgevangen, zodat een en ander weer past binnen het financiële kader.

Netto kredietvoting/-verlening per programma	AB 2023		DB besluiten 2023	"Pijplijn"	Dit voorstel (KV2313)	Geraamd Restant 2023
	Begroting					
Hoogwaterbescherming Maasvallei	26.100.000	-	-	-	-	26.100.000
Klimaatadaptatie	33.000.000	12.805.500	2.580.000	525.000	17.089.500	
Waterkwaliteit en ecologie	750.000	-	-	-	750.000	
Crisisbeheersing	200.000	-	-	-	200.000	
Bestuur en Organisatie	1.550.000	340.000	122.000	-	1.088.000	
Totaal netto kredietvoting / -verlening	61.600.000	13.145.500	2.702.000	525.000	45.227.500	

Overig:

Werkplanproduct: 07100 Aanleg en verwerving

Afschrijvingstermijn: 30 jaar

Interne uren: 396 uur per jaar x 5 jaren = 1.980 uren. 1.980 uur x € 65 = € 128.700

Vervolg

De realisatiefase is voorzien in 2026 met afronding realisatie en nazorg in 2027. Voor aanvang van de realisatiefase wordt een uitgewerkt projectbesluit, inclusief kredietverlening voor de uitvoeringsfase en gevolgen voor beheer en onderhoudskosten en lijnorganisatie voorgelegd.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2024 wordt uitgegaan van een procedure middels een projectbesluit of Vergunning Eigen Dienst (VED). Besluitvorming over welke procedure, projectbesluit of VED en beschikbaarstelling van het benodigde uitvoeringskrediet vindt te zijner tijd plaats in het DB.

Communicatie

In lijn met de nieuwe Omgevingswet vindt participatie plaats met de omgeving en belanghebbenden. Daarvoor gelden als uitgangspunten dat we iedereen voor wie onze aanpak relevant is (bewoners, gebruikers, belangenorganisaties, overheden) uitnodigen om deel te nemen aan het proces. De Communicatie en participatie wordt samen met Cluster Strategie & Communicatie opgepakt en uitgewerkt in een communicatieplan.

Bijlagen

1. Projectopdracht Herinrichting Gansbeek/Paterslossing (P150001)
2. 13e kredietverlening 2023

De secretaris-directeur,
ir. E.J.M. Keulers MMO